

EDITORIAL

Construir la pau, l'agenda present i futura

Rafael Grasa

President de l'Institut Català Internacional per la Pau

Imatge: ONUCI

Els grecs clàssics donaven especial importància per la gestió dels esdeveniments de la vida social i, per tant, per encerrar els conflictes, a l'oportunitat, al *kairós*. Trobar el moment oportú, el *kairós*, resulta essencial per fer les paus, per resoldre conflictes, per transformar relacions socials i internacionals. Quan l'oportunitat rema en el mateix sentit que la voluntat coordinada de les persones i de les institucions, resulta més fàcil obtenir èxits i dir allò tant gràfic, per reblar el clau i exterioritzar la satisfacció, de "qui l'encerta, l'endevina". El cert és que, a la fi del 2011, ocupar-se de la construcció de la pau és alhora una obligació i també una oportunitat: hi ha *kairós*. Això explica que aquest número de *Per la Pau* dediqui el tema central al procés de reconstrucció postconflicte a la Costa d'Ivori. I, en ocupar-nos d'aquest cas, volem assenyalar també la importància d'analitzar de manera genèrica el model sorgit a partir de la segona meitat dels anys noranta a les Nacions Unides, l'anomenat consens liberal sobre construcció de la pau. Vegem-ne les raons.

En primer lloc, el 28 de novembre ha fet un any de la segona volta de les eleccions presidencials a la Costa d'Ivori, uns comicis que van portar discrepàncies sobre els resultats entre els dos candidats i les institucions amb mandat per certificar i proclamar el guanyador. Això obrí tensions i donà pas a una situació de doble poder, múltiples negociacions amb incentius i mesures coercitives, proliferació d'enfrontaments armats i, finalment, episodis bèl·lics i violacions de drets humans (en particular a Abidjan i a certes zones de l'oest). La crisi no es va resoldre fins al mes d'abril, amb el recurs a la força fins i tot per part dels operatius internacionals desplegats sota mandat de les Nacions Unides. Ara, amb mig any de nou govern, han arribat les eleccions legislatives i, sobretot, la centralitat de l'agenda de construcció de la pau i del desenvolupament.

En segon lloc, els darrers mesos diversos esdeveniments han posat al centre de l'agenda la importància de planificar bé els processos de reconstrucció postconflicte bèl·lic, articulats com se sap entorn de quatre components: a) consolidar la fi de la violència; b) reconstruir tot el que el conflicte violent ha malmès -material i no material-; c) resoldre, de forma acceptable per les parts i duradora, els motius d'incompatibilitat; i d) reconciliar les parts enfrontades, una tasca llarga que implica construir una narració plural de la memòria, fer justícia, reparar polítiques orientades a gestionar el passat per permetre un futur millor. Aquest serà un tema important en el cas del Iemen i Síria però el més evident és el cas de Líbia, on l'agenda de construcció de la pau és enorme i preocupant atès que la fi dels enfrontaments ha mostrat senyals poc esperançadors, com l'ajusticiament sumari de Gaddafi. En canvi, una notícia ben diferent ha estat la decisió del govern ivorià de lliurar l'expresident Gbagbo a la Cort Penal Internacional de La Haia, un fet del qual caldrà estar atent a les conseqüències.

I, en tercer lloc, és important ocupar-nos de la construcció de la pau perquè l'any 2012 farà 20 anys de la publicació del *Programa de Pau (Agenda for Peace)*, l'informe del secretari general de l'ONU Boutros Boutros Ghali que va encunyar la idea de construcció de pau i va donar el tret de sortida al consens sobre la pau liberal. Vint anys després, amb menys optimisme i sense l'eufòria que la fi de la Guerra Freda va generar a propòsit de la pau i de la seguretat internacionals, cal fer balanç crític i revisar constructivament quasi tot al respecte. I això justament serà un dels punts centrals de l'activitat de l'ICIP el 2012.

En tot cas, no s'hi val a plànyer-se, cal aprofitar el *kairós*. Que les coses s'escapin del camí previst, que s'esdevingui l'improbable, és una oportunitat. Com ha dit el físic Jorge Wagensberg, si no fos per "l'aparició d'esdeveniments improbables, avui encaria seriem bacteris". En la construcció de la pau sovintegen els esdeveniments improbables, es malmeten els fulls de ruta i cal recórrer al bricolatge.

SUMARI

EDITORIAL	1	ENTREVISTA	11
EN PROFUNDITAT	2	TRIBUNA	12
INTRODUCCIÓ	2	La fi de la violència al País Basc	12
ARTICLES CENTRALS	3	Formació especialitzada: una necessitat per al professional de la pau i l'acció humanitària	14
Les causes de la crisi postelectoral a la Costa d'Ivori	3	RECOMANEM	15
La intervenció de la UA en la crisi postelectoral de la Costa d'Ivori	4	ACTUALITAT	17
Els reptes i l'agenda del govern ivorià	5	Notícies de l'ICIP	17
Reconstruir l'exèrcit de la Costa d'Ivori: problemes i perspectives	7	Notícies del món	19
PER SABER-NE MÉS	8		

EN PROFUNDITAT

INTRODUCCIÓ

Any+1 de les eleccions presidencials a la Costa d'Ivori: passar pàgina o repetir errors?

Albert Caramés

Membre de la missió de les Nacions Unides a la Costa d'Ivori (ONUCI) i col·laborador de l'ICIP

Un any després de la celebració de les eleccions presidencials, la Costa d'Ivori torna a afrontar un nou període electoral per tal d'escollir els seus representants a l'Assemblea Nacional. Llegir aquestes darreres frases per algú que no ha seguit l'actualitat d'aquest país africà donaria la sensació d'una relativa estabilitat. No obstant, entrar en el detall d'aquests darrers mesos suposa fer un exhaustiu exercici d'anàlisi de les causes (profundes i immediates) i l'evolució de la crisi postelectoral (amb un balanç d'uns 3.000 morts i més de mig milió de desplaçats), així com els reptes presents i futurs: la reforma cap a un control civil i democràtic del sistema de seguretat, el funcionament d'una cambra representativa a través de la celebració de les anomenades eleccions legislatives o l'assentament de les bases cap a una millor i més forta cohesió social per mitjà d'un procés de reconciliació, entre d'altres.

Per això, aquest número de la revista Per la Pau / Peace in Progress pretén reflectir aquest exercici reflexiu entre les causes de la convulsa situació que la Costa d'Ivori ha viscut i les perspectives per evitar que es repeteixi. Més concretament, les causes de la crisi postelectoral (Gilles Yabi), el rol de mediació de la UA (Neus Ramis) i els reptes de la reforma de les forces armades (Azoumana Ouattara) i del nou govern d'Alassane Ouattara (Rafael Grasa) han estat els temes triats per abanderar aquesta reflexió, tot i que podrien ser moltes més les qüestions que es podrien abordar: la situació humanitària, les perspectives polítiques, etc. Per a complementar-ho, aquest número també inclou una entrevista a Sophie da Camara, la directora de la Divisió de Reforma de Sector de Seguretat (RSS) i Desarmament, Desmobilització i Reinserció (DDR) de la Missió de Nacions Unides al país (ONUCI), així com un llistat de fonts a consultar per aprofundir sobre la situació.

ARTICLES CENTRALS

Les causes de la crisi postelectoral a la Costa d'Ivori

Gilles Olakounlé Yabi

Director del Projecte de l'Àfrica Occidental de l'International Crisis Group.

El 27 de novembre de 2010 res no feia presagiar encara la deriva de la Costa d'Ivori cap a un conflicte sagnant de cinc mesos de durada que quedarà registrat als annals com «la crisi postelectoral». Era la vigília de la segona volta de les eleccions presidencials i a Abidjan, la metròpoli ivoriana i seu del poder polític, l'atmosfera era surrealista; tant que era difícil de creure que finalment hi tindrien lloc les eleccions, anunciades feia cinc anys. La setmana havia estat marcada pels últims mítings de la campanya, mentre que un inèdit debat radiotelevisat havia enfrontat els dos candidats resultants de la primera volta (celebrada el 31 d'octubre de 2010): el president en funcions, Laurent Gbagbo, i l'antic primer ministre Alassane Ouattara. El debat, de bon to, havia tranquil·litzat una mica els ivorians que s'esforçaven a creure que les eleccions presidencials, organitzades després de vuit anys de crisi politicomilitar, portarien a la pau. Tanmateix, tots sabien també que la campanya s'havia endurit entre una volta i l'altra i que havien reaparegut grups de milicians a diverses localitats del país, la qual cosa augurava escenaris postelectorals poc tranquils.

Per què va descarrilar tot plegat? Per què a la Costa d'Ivori el llarg procés de conflicte armat va desembocar en una crisi postelectoral? (L'epíleg de la qual arribà l'11 d'abril de 2011 amb l'arrest, difós als mitjans, de l'antic president Gbagbo, actualment a l'espera de ser jutjat per la Cort Penal Internacional de La Haia.) En primer lloc, perquè eren les eleccions presidencials d'un país on ocupar el palau presidencial atorga un accés il·limitat als mitjans materials i coercitius de l'Estat. Per tant, hi havia molt més en joc del que és habitual: per aquells que s'havien acostumat al poder durant anys –deu anys en el cas del president Gbagbo– conservar-lo era com una necessitat vital. El que hi ha en joc supera la dimensió individual per englobar el benestar físic i material, durant els anys següents, de la família, del clan i dels partidaris polítics civils i militars. La temptació de conservar el poder presidencial, sigui quin sigui el resultat de la votació (que és el que se suposa que ha de ser determinant en un sistema democràtic), és més forta com més incertes són les perspectives electorals.

Laurent Gbagbo havia arribat al poder l'octubre de 2000 després d'unes eleccions caracteritzades per l'exclusió de tots els actors polítics de pes, a excepció d'un general colpista, Robert Guéi. Gbagbo era un dels tres principals líders d'aquella època, però la seva victòria de 2000 fou sobretot el resultat d'una capacitat remarcable de valerse d'una coincidència excepcional de circumstàncies polítiques. L'any 2010, amb els avantatges habituals d'un candidat que ve d'ocupar la presidència, tenia possibilitats, però objectivament no en tenia gaires més que els seus dos principals adversaris, Alassane Ouattara i l'antic president Henri Konan Bédié. Laurent Gbagbo obtingué el 38 % dels vots a la primera volta, el 31 d'octubre, contra Ouattara (32 %) i Bédié (25 %). Malgrat tot, davant de l'aliança política a què arribaren els seus dos oponents abans de les eleccions, el president sortint sens dubte podia tenir esperances de guanyar la segona volta, però ja no hi era favorit. Per una part dels que des de feia anys havien posat la seva sort en mans de la permanència de Gbagbo a la presidència, s'havia fet imperatiu guanyar a qualsevol preu, encara que el seu candidat fos derrotat a les urnes.

En part, era difícil evitar una violenta crisi postelectoral perquè no es tractava d'unes eleccions presidencials comunes. La contesa electoral era l'última etapa d'un procés de pau en un país dividit en dos des de setembre de 2002, després de la rebel·lió armada de les Forces Noves comandada per Guillaume Soro, que esdevingué primer ministre l'any 2007 gràcies a un acord de pau signat amb Laurent Gbagbo. Aquest acord consagrà l'existència de dues forces armades abans bel·ligerants, però condemnades a reunificar-se; dos exèrcits que han participat, juntament amb la missió de pau de les Nacions Unides, a la securització de l'elecció presidencial. En aquest context, el cop d'estat electoral perpetrat pel president sortint després de la seva derrota a la segona volta havia de desencadenar, amb tota probabilitat, un conflicte armat entre les forces «lleialistes» i les antigues forces rebels. Encara més si tenim en compte que el candidat que havia guanyat a les urnes, Alassane Ouattara, era conegut per la seva proximitat a les Forces Noves des de 2002.

Quan es va fer proclamar president per un consell constitucional que havia anul·lat 600.000 vots emesos al nord del país –la regió d'origen de la majoria d'exrebels i del candidat Ouattara– el bàndol de Gbagbo sabia que tornaria a abocar el país a un conflicte armat. L'ajornament de les eleccions presidencials de 2010 hauria pogut evitar un conflicte armat postelectoral? Mai no es podrà saber, malgrat que si es coneix la psicologia dels actors i la dimensió passional de les rivalitats polítiques ivorians, la resposta haurà de ser negativa. Tanmateix, anticipant millor les formes i els llocs de les pitjors violències, hagués estat possible limitar el cost humà de la confrontació.

La intervenció de la UA en la crisi postelectoral de la Costa d'Ivori

Neus Ramis

Lectora al departament de Ciències Polítiques i Relacions Internacionals de la Universitat d'Addis Abeba (Etiòpia) en temes de pau i seguretat.

La revitalització de la Unió Africana (UA)¹ va comportar el sorgiment d'un sistema normatiu de pau i seguretat que té com a objectiu reduir la violència del continent². L'aparició d'aquesta arquitectura institucional s'emmarcà en la necessitat, per part de la comunitat africana, de resoldre els seus problemes sense dependre de decisions externes. Aquest article aborda la construcció de pau fomentada per la UA en una situació complexa i multidimensional com la de la passada crisi postelectoral de la Costa d'Ivori (novembre 2010-maig 2011).

La crisi ivoriana va constituir un gran repte per la Unió Africana en tres sentits: (1) pel que fa al disseny de les fórmules d'intervenció i mediació, (2) pel que fa a la capacitat de la UA en mantenir una unitat ideològica panafricana respecte del conflicte ivorià (3) i, finalment, per la complexitat de la situació domèstica, tant en el deteriorament de la seguretat civil com en la disponibilitat i voluntat per part dels actors de participar en una mediació. Representà, també, una gran oportunitat per demostrar la seva credibilitat en la defensa dels principis que sustenten la recent creada "Carta Africana per a la Democràcia, les eleccions

i la governança"³. No obstant això, finalment fou l'ús de la força armada l'element determinant en el desencallament del conflicte, relegant el diàleg en un segon pla.

1. Intervenció i mediació

La UA va emprendre el procés de mediació el 5 de desembre de 2010 al·legant, d'entrada i amb coherència amb les Nacions Unides, el reconeixement d'Alassane Ouattara com a guanyador dels últims escrutinis mantinguts al país ivorià. Aquesta declaració fou inicialment criticada per la Comunitat Econòmica dels Estats de l'Àfrica de l'Oest (CEDEAO) i en el sí de la pròpia UA per l'impacte en termes de neutralitat que podia provocar en el procés de mediació.

La UA va iniciar els contactes i mediacions entre els actors implicats -això sí, sense gaires resultats significatius- a través d'una controvertida missió liderada per l'expresident d'Àfrica del Sud, Thabo Mbeki⁴. I, també, a través d'una altra de conjunta encapçalada pel president de la UA, Jean Ping, i el president de la CEDEAO, James Victor Gbeho⁵. No fou fins el passat mes de febrer quan s'intensificaren les intervencions per part de l'organització panafricana. Així, el Consell de Pau i Seguretat va crear un Panell d'Experts per a la resolució de la crisi, el qual estava adoptant dimensions alarmants. El Panell, presidit pel cap d'Estat maurità, Mohamed Ould Abdel Aziz, estava constituït pels presidents de Txad, d'Àfrica del Sud, de Tanzània i de Burkina Faso. Les conclusions de la relatoria elaborada pel Panell foren: (1) apostar per un govern d'unitat nacional presidit per Alassane Ouattara; (2) garantir una sortida digne al derrotat Laurent Gbagbo; (3) el desarmament dels exrebels i la reestructuració de l'exèrcit; (4) la reestructuració del Consell Electoral Independent (CEI) i del Consell Constitucional així com (5) la creació d'una comissió independent de "Veritat, Justícia i Reconciliació".

Les mediacions acabaren amb l'informe emès pel Panell el 10 de març durant la reunió extraordinària de la UA pel cas ivorià⁶, en la qual s'instà les parts a complir les recomanacions anteriorment enunciades en un marge de temps limitat, a fi d'aconseguir una solució pacífica a la crisi postelectoral de la Costa d'Ivori. No fou fins el mes de maig quan el Consell Constitucional proclamà Alassane Ouattara president de la República, després de prendre en consideració, segons digué, les recomanacions de la UA.

2. Unitat ideològica panafricana respecte el cas ivorià

Seguint amb el segon aspecte analític sobre la mediació panafricana, la crisi ivoriana suposà el col·lapse de l'exemplar unitat africana entre els estats membres i, en conseqüència, assenyala l'autoritat diluïda de l'organització i la complexitat ideològica que la constitueix. Veus contradictòries es manifestaren entre els caps d'Estat, dificultant la presa de decisions de la UA: per exemple, el president d'Àfrica del Sud, Jacob Zuma, realitzà unes declaracions que es desviaven de les resolucions emeses per la CEDEAO i la UA. Per altra banda, el president del Txad, Idriss Deby, demostrà imprevisiblement simpaties per les tesis de Laurent Gbagbo, mentre aquest s'encarregava d'anar capitalitzant les veus crítiques. A través d'arguments antiimperialistes, Gbagbo intentava guanyar-se el cor i la ment d'alguns líders de la UA per, d'aquesta manera, crear confusió sobre la capacitat de la UA de gestionar i resoldre la crisi.

3. Complexitat domèstica de la crisi postelectoral de la Costa d'Ivori

Pel què fa a aquest aspecte, cal dir que alguns autors afirmen que la crisi postelectoral ivoriana pot ser recordada

com un dels casos més complexos que ha tingut el continent africà al llarg de l'última dècada.⁷ Les probabilitats que les decisions de la UA es complissin disminuïen a mesura que la catàstrofe humanitària s'incrementava, el rol de les Nacions Unides en la gestió del conflicte s'anava dilatant (a causa, en part, de les acusacions de Gbagbo contra la intervenció internacional) i la voluntat dels actors a l'hora de negociar i cedir estava encallada. Com s'ha dit anteriorment, no fou fins a la intervenció armada on s'anuncià el compliment de les recomanacions expressades per la UA. Per tant, el grau d'èxit de la promoció del diàleg com a metodologia per a la resolució del conflicte, en aquest cas particular, restà amb una eficàcia limitada.

En conclusió, algunes lliçons que va extreure la UA sobre la crisi ivoriana foren la influència limitada de l'organització en la resolució del conflictes; la necessitat d'incidir en la recerca de fórmules que permetin reforçar el compromís dels acords de pau; la rellevància d'instaurar més mecanismes africans de prevenció de conflictes; i finalment, el diàleg com a eina, també, d'entesa i consens en el sí de la UA, per tal d'arribar a acords justos que beneficiïn una majoria.

1. African Union. "Constitutive Act of the AU." Lomé, Juliol, 2000. http://www.africa-union.org/root/au/AboutAu/Constitutive_Act_en.htm
2. African Union. "Protocol relating to the establishment of the Peace and Security Council of the African Union." http://www.africa-union.org/root/AU/organs/psc/Protocol_peace%20and%20security.pdf
3. Union Africaine. "Charte Africaine de la Démocratie, des elections et de la gouvernance". Addis Abeba, 30 de gener, 2007. http://www.africa-union.org/Official_documents/Treaties_Conventions_fr/Charte%20africaine%20de%20la%20Democratie.pdf
4. 5 de desembre, 2010. Per a més informació sobre la relatoria de Thabo Mbeki per la UA a la Costa d'Ivori: "Le rapport de M.Thabo Mbeki sur sa mediation en Côte d'Ivoire a la suite des elections" http://www.interwatch.org/rapports/rapport_tabo_mbeki.pdf (9 d'octubre, 2011).
5. 16 de desembre, 2010 i 3 de gener, 2011.
6. African Union. "Communiqué of the 265th meeting of the Peace and Security Council" 10 of march, 2011, Addis Abeba (Etiòpia). En línia: http://www.au.int/en/dp/ps/sites/default/files/2011_mar_10_psc_265theeting_cotedivoire_communique_en.pdf (9 de octubre, 2011).
7. Institut for Security Studies. "Cote d'Ivoire: AU at the crossroads. Will the AU meeting finally resolve the Ivorian political stand-off?". Daily Briefing, 11 March 2011. En línia: <http://www.issafrica.org/uploads/11March2011.pdf> (9 octubre, 2011),pàg.3.

Els reptes i l'agenda del govern ivorià

Rafael Grasa

President de l'Institut Català Internacional per la Pau

Fa un any la Costa d'Ivori va celebrar la segona volta de les eleccions presidencials. La disputa per dirimir el guanyador va abocar a un enfrontament bèl·lic on faccions armades donaven suport als dos autoproclamats presidents. El final de la fase armada de la crisi va arribar amb la detenció de l'expresident Laurent Gbagbo i la presa de possessió d'Alassane Ouattara, fa poc menys de 7 mesos. Tot i que és aviat per fer una anàlisi en profunditat de l'esdeveniment, repassarem els reptes i l'agenda del govern d'Ouattara, a partir de les seves declaracions (com el discurs a la UNESCO el passat 26 d'octubre) i el llegat dels factors estructurals de la crisi i conflictes ivorians.

El nou executiu d'Ouattara s'enfrontà a unes circumstàncies summament complexes, el que ens permet fer una valoració positiva d'entrada: a falta de resultats positius significatius, no n'hi ha hagut fins ara cap de negatiu, almenys pel que fa a aspectes rellevants de la governabilitat.

Tres eren els reptes inicials per consolidar la situació a curt termini i per poder començar a construir pacíficament el país. En primer lloc, aconseguir un autèntic govern d'unitat, amb la dificultat afegida de l'enorme polarització de discursos i de posicions durant la situació de doble poder. Cal recordar que fins i tot en l'entorn del president hi ha diferents posicionaments i interessos: el primer ministre Guillaume Soro, *les Forces Nouvelles* (sorgides de la fusió de tres antics grups armats l'any 2002) i el *Partie Démocratique pour la Côte d'Ivoire* (PDCI, liderat per l'expresident Henri Konan Bédié i actor decisiu en el resultat electoral en donar suport a Ouattara a la segona volta).

En segon lloc, la qüestió de la seguretat. Tot i l'embargament d'armes imposat internacionalment, la fi de la crisi va comportar la detecció d'un alt nombre de grups armats i una proliferació d'armaments. A més, amb l'incompliment dels Acords de Pau de Ouagadougou pel que fa la desmobilització i reinserció, molt incompletes abans de les eleccions, la reestructuració i recomposició de les forces armades ha esdevingut una tasca essencial. El Consell de Seguretat de l'ONU així ho va entendre tot incloent a la seva Resolució 2000 el suport extern per reformular la política nacional de defensa i de seguretat, mitjançant una estratègia de reforma molt integral del sector de seguretat.

En tercer lloc, l'aplicació de mecanismes de justícia en èpoques de transició, és a dir, afrontar la pau, però també la reconciliació, la justícia i la veritat. En aquest sentit Ouattara ha anunciat la creació d'una Comissió de la Veritat, Diàleg i Reconciliació. La ciutadania, independentment dels seus posicionaments polítics, desitja un clima pacífic i l'esclarament de la veritat, però les dificultats en el tractament d'aquestes qüestions requereixen respostes adequades sobre alguns aspectes: la composició de la Comissió, el seu mandat i la seva capacitat operativa sobre el territori, així com la forma de col·laborar amb la Cort Penal Internacional en el procés- tot plegat un tema molt delicat. A més, hi ha dos elements addicionals que cal tenir en compte: a) les decisions sobre com combinar veritat, justícia, reparació i perdó, un fet que marcarà el mandat i la feina de la Comissió i sobretot l'aplicació dels seus resultats; i b) el futur de l'expresident Gbagbo i el seu cercle proper, encara pendents de judici. De moment, una de les incògnites ha quedat resolta, amb la decisió del govern ivorià de lliurar Gbagbo a la Cort de La Haia acusat de crims contra la humanitat.

Però, a més d'afrontar els reptes més immediats per tal d'iniciar un procés de transformació d'una situació de pau negativa fràgil (absència de violència directa), cap a les primeres fases de la pau positiva (la construcció de la pau), calen reformes en profunditat d'elements estructurals. Telegràficament ens referirem a quatre aspectes poc recordats.

Primer, l'esgotament del model de desenvolupament neocolonial, que tot i que fou exitós al principi, a la fi ha generat un alt grau de corrupció. Segon, el canvi i la democratització del sistema polític, molt presidencial, sense contrapoders, poc descentralitzat i amb poca capacitat de resoldre i harmonitzar les disputes. Tercer, el progressiu deteriorament del sistema educatiu, particularment en l'educació superior. Quart, posar en el centre la lluita per la transparència i contra la corrupció, que implica també esmenar algunes reformes recents que han tingut efectes perversos, amb noves i pitjors formes d'opacitat, com la substitució de les regles de joc tradicionals del mercat del cacau impulsades pel Banc Mundial.

La llista de temes de l'agenda i de reptes no acaba aquí. Caldrà també encarar els reptes estructurals més coneguts, els que van accelerar el deteriorament de la situació i els enfrontaments de 2002: la identitat nacional, la reforma agrària i la legislació que se'n deriva, el desplegament de l'estat al nord del país, la reforma del sector de seguretat i la modernització de l'aparell de l'estat i, finalment, la creació i implementació de polítiques públiques juvenils d'educació i treball. Reptes tots ells de gran importància i magnitud, on la construcció de la pau i el desenvolupament es vinculen inextricablement.

Volem, però, finalment, fer un esment especial a una feina de llarg abast: la construcció progressiva d'un relat compartit i consensuat sobre el passat, el present i el futur del país, fruit de l'anàlisi de les causes subjacents del conflicte i de l'horitzó de pau, a mig termini. No n'hi ha prou amb posar el tema a l'agenda del govern (la Costa d'Ivori Horitzó 2020, en paraules del president Ouattara), sinó que cal treballar almenys a tres dècades vista i implicar-ne tots els agents, la societat civil, els emprenedors i les forces del mercat, i naturalment, les forces polítiques.

Fer-ho és una condició necessària, encara que no suficient, per fer realitat l'estrofa final de la coneguda cançó de Tikeh Jah Fakoly: "*Ma Côte d'Ivoire je ne veux plus te voir en larmes. Ma Côte d'Ivoire, je ne veux plus te voir prendre les armes*".

Una versió més exhaustiva d'aquest article ha estat publicada com a *ICIP Policy Paper*, N. 04 novembre 2011, amb el títol *Construir la pau i el desenvolupament a la Costa d'Ivori: decisions nacionals, responsabilitats i deures compartits*, d'Albert Caramés i Rafael Grasa.

Reconstruir l'exèrcit de la Costa d'Ivori: problemes i perspectives

Azoumana Ouattara

Universitat de Bouaké

L'Acord polític d'Ouagadougou, signat el març de 2007, havia relançat el procés de desarmament i de reunificació de les Forces de Defensa i de Seguretat de la Costa d'Ivori (FDS) i les Forces Armades de les Forces Noves (FAFN), que lluitaven des de 2002.

El President Allassane Ouattara signà, el 17 de març de 2011, un decret que ordenava la unificació de les Forces de Defensa i de Seguretat de la Costa d'Ivori (FDS) i les Forces Armades de les Forces Noves (FAFN): «Tal com preveu l'Acord d'Ouagadougou i per posar fi a tots els trasbalsos, acabo de signar un decret que comporta la creació de les Forces Republicanes de la Costa d'Ivori.» En realitat, es tractava d'integrar *de facto* les FAFN en l'aparell de seguretat de l'Estat, d'allargar la mà a les FDS per tal que juressin lleialtat al president acabat d'elegir, i d'establir el marc d'una reunificació futura de les forces armades enfrontades. Efectivament, les Forces Republicanes de la Costa d'Ivori (FRCI) es varen crear com un marc per unificar els dos exèrcits. El problema rau en que, en lloc de tenir un exèrcit unificat, només les FAFN s'han integrat en aquesta estructura, mentre que les FDS han adoptat majoritàriament una postura expectant, a l'espera. Els militars, els policies i els gendarmes s'han mantingut més o menys

al marge; no s'ha donat una confraternització.

El punt més important a destacar és que el desarmament, malgrat els acords d'Ouagadougou, mai no s'ha fet efectiu. Les tensions electorals i postelectorals, pel contrari, han deixat la porta oberta a un increment exponencial dels estocs d'armes que actualment amenacen la seguretat subregional. La reconstrucció del sector de la seguretat, en aquest cas, ha esdevingut més complexa. La creació de les FRCI és lluny d'haver resolt el problema polític i militar de la reunificació dels exèrcits anteriorment bel·ligerants. No és pas casualitat que les Forces Republicanes siguin considerades l'exèrcit del nord i rebien malnoms com «*les Frères Cissé*».¹ La denominació del nou exèrcit segueix essent, en si mateixa, un problema: com que les FDS eren considerades l'exèrcit de Gbagbo, cal considerar que les FRCI són l'exèrcit del president Ouattara? Quant als houthouëtistes al poder, no tenen interès a retornar a la denominació FANCI (Forces Armades Nacionals de la Costa d'Ivori) per intentar construir un exèrcit republicà de desenvolupament?

Els problemes més difícils de resoldre no són els relacionats amb la redefinició del format, de les missions i de l'armament de l'exèrcit unificat. Més aviat, rau en la formació d'un nou soldat ivorià, alliberat del xantatge, de l'etnificació de les armes i de la politització dels comportaments militars. Realment, les forces presents són lluny d'establir una relació republicana amb les poblacions que han patit la violència d'origen militar. En un cert sentit, la reconstrucció necessita dotar de valors l'exèrcit unificat.

Les lluites partidistes pel domini de les estructures coercitives han portat a derogar, permanentment, els reglaments sobre el reclutament, la formació, els ascensos i els nomenaments. A més, l'exèrcit ivorià és en crisi perquè ja no sap què fer-ne, dels nombrosos joves que hi han entrat empesos per les successives crisis, fins al punt que els efectius de l'exèrcit han experimentat un *boom* fins arribar als 50.000 homes en una dècada, als quals cal afegir els 10.000 homes de les FAFN. L'heterogeneïtat dels reclutaments actualment representa un problema per a la cohesió i la disciplina. És necessari que se solucionin les dificultats inherents al procés relacional entre l'exèrcit, d'una banda, i els ciutadans, de l'altra. El nou poder tenia raó quan va convertir en una prioritat les «expectatives de les poblacions [del país] en matèria de defensa».

1. Nota del traductor. o "Germans Cissé". És un terme que en francès prové de l'abreviació de FRCI ("FR"- "Frères" i "CI"- "Cissé") i s'empra per fer escarni d'aquestes forces, ja sigui perquè evoca el nom d'una empresa familiar, no d'una institució nacional, o perquè Cissé és un cognom molt freqüent al nord, no pas al sud.

PER SABER-NE MÉS

Materials elaborats per Mari Luz Arranz, Blai Carandell i Jone Lauzurika.

Amb motiu de la taula rodona “*Cap a on va la Costa d’Ivori?*” organitzada per l’ICIP l’abril de 2011, varem crear una recopilació de recursos que permetien analitzar el conflicte i la situació política a la Costa d’Ivori.

Ara oferim tres tipus de recursos, tots ells actualitzats:

En primer lloc, un dossier de recursos - pàgines web ivorianses, publicacions i informes de diferents ONG i organismes internacionals.

En segon lloc, una cronologia que recull els principals actors i esdeveniments que han protagonitzat la història del país des de la seva independència i que estan relacionats amb la gestació i posterior evolució del conflicte ivorià.

Per últim, oferim un mapa electoral que reflecteix la disparitat dels resultats oferts pel Consell Constitucional i la Comissió Electoral.

DOSSIER DE RECURSOS

Informes i articles de diverses institucions internacionals, *think tanks* i ONG

- USIP: “Côte d’Ivoire’s Political Stalemate: A Symptom of Africa’s Weak Electoral Institutions” (<http://www.usip.org/publications/c-te-d-ivoire-s-political-stalemate-symptom-africa-s-weak-electoral-institutions>) . Febrer de 2011.
- International Crisis Group (ICG): Informe núm. 171, “Côte d’Ivoire: Is War the Only Option?” (<http://www.crisisgroup.org/en/regions/africa/west-africa/cote-divoire/171-cote-divoire-is-war-the-only-option.aspx>). Març de 2011.
- Recomanacions de l’ICG: “A Critical Period for Ensuring Stability in Côte d’Ivoire” (<http://www.crisisgroup.org/en/regions/africa/west-africa/cote-divoire/176-a-critical-period-for-ensuring-stability-in-cote-divoire%20.aspx>). Africa Report N°176. Agost de 2011.
- Comunicat de premsa de la Coalició per a la Cort Penal Internacional (CPI) (http://www.iccnw.org/documents/ICC_CI_Investigation_Opening_CICC_Media_advisory_Aug2011__3_sp.pdf) en el qual anuncia que la Cort Penal Internacional autoritza una investigació sobre la violència postelectoral de 2010. Octubre de 2011.
- Human Rights Watch: “Ils les ont tués comme si de rien n’était” Le besoin de justice pour les crimes post-électorales en Côte d’Ivoire” (<http://www.hrw.org/fr/reports/2011/10/04/ils-les-ont-tu-s-comme-si-de-rien-n-tait>). Octubre de 2011.
- Amnesty International: “We want to go home, but we can’t”: Côte d’Ivoire’s continuing crisis of displacement and insecurity” (<http://www.amnesty.org/es/library/info/AFR31/007/2011/en>). Juliol de 2011.
- Institution for Labour and Social Research: “Child Labour and Cocoa Production in West Africa” (<http://www.fao.no/pub/rapp/522/522.pdf>). Informe de la FAFO de 2006 sobre l’explotació infantil en la producció de cacau a la Costa d’Ivori i Ghana.

Articles acadèmics i monografies sobre la Costa d’Ivori

- Akindès, F. (dir.) (2011). *Côte d’Ivoire: la réinvention de soi dans la violence*. Dakar: Codesria.
- Bamba, A. (2011). At the Edge of the Modern? Diplomacy, Public Relations, and Mitja Practices During Houphouët-Boigny’s 1962 Visit to the United States. *Diplomacy & Statecraft*, 22 (2), 219-238.
- McGovern, M. (2011). *Making War in Côte d’Ivoire*. Londres: Hurst & Comany.
- Mitchell, M. I. (2011). Insights from the Cocoa Regions in Côte d’Ivoire and Ghana: Rethinking the Migration-Conflict Nexus. *African Studies Review*. 54(2), 123-144.
- Tavares, R. (2011). The Participation of SADC and ECOWAS in Military Operations: The Weight of National Interests. *African Studies Review*, 54 (2), 145-177.

Audiovisuals sobre Costa d’Ivori

Vídeo (<http://www.un.org/es/multimedia/video/video43.html>) elaborat per les Nacions Unides sobre la situació dels refugiats ivorians a Guinea (en castellà).

Documentals:

- *Le crime invisible* (2011), d’Estelle Higonnet i Raynald Lellouche.
Documental que narra els casos de violència sexual esdevinguts a la Costa d’Ivori entre 2002 i 2007.
- *The dark side of chocolate* (2011), de Roberto Romano i Miki Mistrati. 46’
Un grup de periodistes investiga com el tràfic humà i l’explotació infantil a la Costa d’Ivori alimenten la indústria mundial del cacau.
- *Chroniques de guerre en Côte d’Ivoire* (2008), de Philippe Lacôte. 52’
El director del documental filma el barri de la seva infantesa durant les dues primeres setmanes de guerra a la Costa d’Ivori després de l’esclat de violència el setembre de 2002.
- *Shadow Work* (2008), de Nigel Walker. 52’
Documental que retrata Charles Ble Goude, l’home que s’amaga darrera la violència política exercida durant la presidència de Laurent Gbagbo.

CRONOLOGIA DEL CONFLICTE

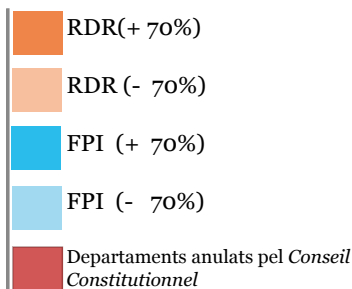
- 1842:** França imposa un protectorat sobre la Costa d'Ivori.
- 1893:** La Costa d'Ivori passa a ser colònia francesa.
- 1944:** Félix Houphouët-Boigny funda una unió d'agricultors africans de la qual sorgeix el Partit Democràtic de la Costa d'Ivori (PDCI), protagonista de la lluita per la independència.
- 1960:** Independència. Establiment d'un règim presidencialista i teòricament pluripartidista.
- 1960 - 1990:** Govern de partit únic sota la presidència d'Houphouët-Boigny. Després d'una època de prosperitat econòmica i estabilitat política que permet parlar del país com "el miracle africà", a mitjans dels 80 la crisi econòmica genera demandes d'obertura democràtica. Neixen en la clandestinitat el Front Popular Ivorià (FPI) i la Unió dels Demòcrates Republicans (RDR).
- 1990:** Legalització dels partits d'oposició i celebració de les primeres eleccions presidencials multipartidistes. Venç Houphouët-Boigny, que designa Alassane Dramane Ouattara com a primer ministre.
- 1993:** Mor Houphouët-Boigny. Assumeix la presidència la seva mà dreta, Henri Konan Bédié. Introdueix la política de *l'ivoirité*, origen de la divisió nord-sud. Aquesta política inclou lleis discriminatòries contra les persones d'origen del nord (majoritàriament musulmanes i de llengua diola), a qui es considera estrangers.
- 1995:** Bédié és reelegit en unes eleccions boicotejades pels partits de l'oposició en protesta per la modificació de l'article 35 de la Constitució, que institueix la necessitat de provar la nacionalitat ivoriana dels progenitors dels candidats. Bédié aconsegueix així neutralitzar el seu principal rival, Ouattara.
- 1999:** Cop d'estat liderat pel general Robert Guéï. No anul·la les lleis que donen suport a *l'ivoirité*.
- 2000:** Guéï s'autoproclama vencedor de les presidencials, però una revolta popular l'obliga a fugir. Laurent Gbagbo, candidat del FPI, és proclamat president.
- Esclata la violència entre els seguidors de Gbagbo, majoritàriament cristians del sud, i els musulmans del nord que donen suport a Ouattara (RDR).
- 2002:** Intent fallit de cop d'estat liderat pel grup armat del nord Moviment Patriòtic de la Costa d'Ivori (MPCI). El MPCI aconsegueix el control efectiu del nord. La divisió nord-sud del país queda institucionalitzada amb la creació de la zona de seguretat patrullada per les forces de l'ONU, ECOWAS (Economic Community of West African States) i les forces franceses Licorne.
- Robert Guéï és assassinat en circumstàncies desconegudes. La seva mort provoca l'aixecament de grups armats a l'oest que es fusionen amb el MPCI sota el nom de *Forces Nouvelles* (FN) i sota el comandament del general Guillaume Soro.
- 2003:** Acord de pau LINAS-MARCOUSSIS firmat per totes les parts del conflicte. Principals punts de l'acord:
- Indivisibilitat del país
 - Creació d'un govern d'unitat nacional amb representació dels grups armats
 - Elecció d'un primer ministre de consens
 - Preparació d'eleccions
 - Desmobilització dels combatents
 - Creació de noves forces armades que integren els membres de les *Forces Nouvelles*
- 2004:** Davant la falta d'implementació de l'acord, esclata la violència entre les FN, el govern i les forces internacionals.
- 2005 - 2006:** Com a resultat de les tensions, les eleccions s'ajornen en dues ocasions (2005 i 2006).
- 2007:** Acord polític d'OUAGADOUGOU, que estableix per primera vegada un diàleg directe entre el Govern i les FN. Gbagbo i Soro firmen la pau.
- 2007-2009:** S'ajornen de nou les eleccions. Perpetuació de Gbagbo en el poder.
- 2010:** Les eleccions presidencials no donen un clar vencedor. La celebració de la segona volta genera una major crisi política i nous episodis de violència.
- La comissió electoral declara Ouattara com a vencedor, amb un 54% dels vots. El Consell Constitucional, proGbagbo, al·lega frau i declara vencedor Gbagbo. Esclata novament la violència.
- La comunitat internacional (UN, EU, UA, ECOWAS) reconeix Ouattara com a vencedor legítim.
- 2011/02:** Les forces de l'ONU alerten que la violència assoleix nivells pròxims a la guerra civil.
- 2011/04:** Les forces d'Ouattara capturen Gbagbo.

- 2011/05:** Alassane Ouattara inicia el seu mandat presidencial.
- 2011/09:** S'estableix la Comissió de la Veritat, la Reconciliació i el Diàleg amb l'objectiu de restaurar la unitat nacional després de la violència postelectoral, que causa unes 3.000 víctimes mortals i 500.000 desplaçats.
- 2011/11:** Les autoritats ivorians lliuren l'expresident Gbagbo a la Cort Penal Internacional de La Haia per ser jutjat per crims contra la humanitat.

DIVISIÓ ELECTORAL A LA COSTA D'IVORI

El següent mapa mostra els resultats de les eleccions presidencials de 2010 a la Costa d'Ivori. Es poden contrastar els decretats pel Conseil Constitutionnel i per la Commission Electorale Indépendante (aquests darrers referendats per les Nacions Unides, en el seu rol de certificació i també per la comunitat internacional). Malgrat ser similars, excepte una discrepància en una única regió, el Conseil Constitutionnel declarà 7 departaments nuls (marcats en vermell), cosa que fa que es proclamés vencedor Laurent Gbagbo, tot incomplint l'article 64 del Codi Electoral ivorià, que sosté que o es refrenden els resultats provisionals de les eleccions o se'n convoquen de noves en el termini de 45 dies.

Nota: Les dades fetes servir per aquest mapa provenen del diari "Abidjan" (www.abidjan.net) i la revista "The Economist" (www.economist.com).

RDR: *Rassemblement des Républicains*,
partit d'Alassane Ouattara

FPI: *Front Populaire Ivoirien*,
partit de Laurent Gbagbo

Regió	Conseil Constitutionnel		Commission Électorale Indépendante	
	Per regions			
	FPI	RDR	FPI	RDR
Denguélé	2,16	97,84	2,16	97,84
Savane	6,45	93,55	6,45	93,55
Bafing	17,13	82,87	17,13	82,87
Worodougou	5,30	94,70	5,30	94,70
Vallée de Bandama	14,60	85,40	14,60	85,40
Lacs	19,65	80,35	19,65	80,35
N'zi Comoé	36,60	63,40	36,60	63,40
Zanzan	47,06	52,49	47,06	52,49
Dix-Huit Montagnes	51,18	48,82	51,18	48,82
Haut Sassandra	56,58	43,42	56,58	43,42
Marahoué	55,14	44,86	55,14	44,86
N'zi Comoé	36,60	63,40	36,60	63,40
Moyen-Comoé	54,49	45,51	54,49	45,51
Moyen-Cavally	63,79	36,21	63,79	36,21
Fromager	67,16	32,84	67,16	32,84
Agnéby	84,05	15,59	84,05	15,59
Bas-Sassandra	47,32	52,68	47,32	52,68
Sud Bandama	61,72	38,28	56,04	43,96
Lagunes	51,90	48,10	51,90	48,10
Sud-Comoé	63,38	36,62	63,38	36,62

Regions que contenen departaments anulats pel Conseil Constitutionnel

Resultats discrepants

ENTREVISTA

Sophie da Camara, directora de la divisió DDR de l'ONUCI a la Costa d'Ivori

Eugènia Riera

Institut Català Internacional per la Pau

El Consell de Seguretat de l'ONU va establir l'Operació de les Nacions Unides a la Costa d'Ivori (ONUCI) l'abril del 2004 en determinar que el país constituïa una amenaça per la pau i la seguretat internacionals. Des d'aleshores, el seu mandat s'ha anat ampliant en diverses ocasions, sobretot per la crisi política desencadenada després de les eleccions presidencials del 2010, amb l'objectiu de donar suport a les autoritats locals i contribuir a la construcció de la pau. Un dels puntals de la missió és la divisió de Desarmament, Desmobilització i Reintegració d'excombatents i de la tasca que desenvolupa en parlem amb la seva directora, Sophie da Camara.

En què consisteix la feina de la missió de desarmament, desmobilització i reintegració d'antics combatents (DDR) que vostè dirigeix a la Costa d'Ivori?

Estem en una situació de postcrisi i la nostra feina és donar suport al govern en la definició de polítiques i estratègies de DDR. En termes de desarmament tenim tres processos paral·lels. El desarmament de les forces armades i de tots els representants de les forces republicanes (FRCI), les milícies i els grups estrangers, el desarmament del gran estoc d'armes i, per últim, el procés de desarmament de la població civil, les comunitats locals. En aquest cas fem un programa de sensibilització amb les autoritats locals.

I en termes de desmobilització...

Aquí treballem sobre diversos grups. Primer, amb els combatents del FRCI, un grup molt important perquè és necessària una revisió de la mida de l'exèrcit i serà un procés molt lent i gradual. També treballem amb les milícies, els grups d'autodefensa i els moviments de joventut armats i, d'altra banda, amb els combatents estrangers o en territori estranger. Cal tenir en compte que a la Costa d'Ivori hi ha més de deu nacionalitats de combatents armats i hi ha també ivorians en altres països, sobretot a Ghana i a Libèria.

Com estan funcionant aquestes operacions?

Fins ara ens hem concentrat en dues prioritats: la recollida d'armes, perquè hi havia una gran circulació d'armes lleugeres sobretot a Abidjan, i la negociació directa amb grups armats il·legals. Amb l'acord del govern – no fem cap actuació sense autorització governamental-, des del juny hem negociat amb alguns grups i els hem desarmat amb una o dues operacions al mes a tot el territori. Per a la negociació i el desarmament, nosaltres definim molt clarament de quantes armes disposen i registrem els combatents per anar avançant una mica i ajudar-los en el procés de reinserció econòmica i social.

La divisió del país influeix en la vostra feina?

Sí, òbviament, perquè hi ha grups que encara es neguen a discutir amb nosaltres - encara que Nacions Unides, com a força imparcial, genera més confiança-, o altres que estan llestos per negociar però no per desarmar-se. I també hi ha la pressió per les eleccions. Com més s'apropin les eleccions menys confiança tindrem i cada vegada veurem més com la gent s'agafa a les armes per si de cas. El moment de les eleccions és un moment que tothom veu arribar amb molta por i desconfiança. El que està clar és que a mesura que ens acostem a les eleccions, menys entregues d'armes tindrem.

Teniu dades del nombre d'armes recollides i de combatents desmobilitzats?

Hem registrat uns 1.300 combatents desmobilitzats, la majoria membres de milícies i grups d'autodefensa. I en termes d'armes, n'hi ha unes 2.700 de recollides després del conflicte i 12.000 municions, granades incloses.

Els programes de DDR van lligats, també, a una reforma del sector de la seguretat (RSS). En quin punt està la reestructuració de les forces armades?

El procés de reforma és molt lent. Nosaltres estem donant suport al govern perquè desenvolupi una política nacional de defensa i seguretat i perquè creï una institució que se n'encarregui. D'aquesta manera tindrem una direcció clara de com coordinar la part militar (de defensa i de seguretat) i la civil (la justícia, les presons, la duana...). Això pot durar anys. A Burundi, per exemple, la reforma de la policia va durar 15 anys. Són processos que desperten desconfiança en les forces de seguretat, armades, i per això cal fer-los amb molta calma i molta participació perquè sinó el risc de desestabilitzar el país és molt gran.

L'Operació de Nacions Unides a la Costa d'Ivori es va posar en marxa el 2004 amb l'objectiu de facilitar el compliment dels acords de pau. Després de les darreres eleccions i la crisi política que es va desencadenar, l'ONUCI ha continuat sobre el terreny. Fins quan preveuen treballar-hi?

Nosaltres tenim un mandat del Consell de Seguretat fins al juny del 2012. Fins a l'últim dia de la missió, que no sabem

quan serà, treballarem en els processos de DDR i RSS.

Com estan contribuint aquests programes a la construcció de la pau?

Aquests programes són una de les bases per protegir el procés de pau. Amb el treball de cohesió social dins de les forces armades i de la construcció d'un control civil estem contribuint de manera molt completa en el procés de pau. En el cas del DDR, òbviament la recollida d'armes no és suficient per garantir la pau perquè les armes circulen fàcilment. En tot cas, sí que serveix per donar exemple a les comunitats, és un missatge molt fort en termes simbòlics, de cohesió. La garantia de pau del DDR és la reintegració duradora dels combatents a la vida civil i això no és part del mandat d'ONUCI, sinó de totes les agències de l'ONU en aquest país, en particular el PNUD (Programa de Nacions Unides per al Desenvolupament).

Quines són les principals amenaces per a la consolidació de la pau en aquests moments?

En primer lloc, la inestabilitat dels països veïns. La situació és complicada a Libèria, Guinea Bissau, Guinea Conakry i Nigèria, i el primer repte de la Costa d'Ivori és mantenir el procés de pau en una àrea regional particularment difícil. La segona cosa és la reconciliació nacional i de l'estat de dret després de 12 anys de falta de democràcia, de falta de justícia i cohesió social, d'agreujament de les diferències ètniques en un país que mai no havia tingut problemes ètnics. El repte és sobreviure als anys de l'expresident Gbagbo.

TRIBUNA

La fi de la violència al País Basc

Brian Currin

Advocat internacional de Drets Humans especialitzat en mediació de processos de pau

La històrica declaració d'ETA del 20 d'octubre, que responia a la Declaració de la Conferència Internacional de Pau de Donostia-Sant Sebastià del 17 d'octubre i declarava un cessament definitiu de la seva activitat armada, ha conduït un procés de transformació del conflicte de tres anys a un final exitós.

L'objectiu predeterminat d'aquest procés, que estava encapçalat pel lideratge polític de l'esquerra abertzale, consistia en assolir un canvi de paradigma, de la violència política a l'ús de mitjans exclusivament polítics per expressar i aconseguir objectius polítics. En comparació amb altres conflictes armats, arribar al punt en què una organització, classificada pel seu govern i per la comunitat internacional com una organització terrorista, passa incondicionalment i unilateralment de la violència a una noviolència irreversible és excepcional.

Hi ha molts factors que han contribuït a aquest resultat i molts punts de vista, extrems i oposats.

Des dels que ho consideren la derrota i la destrucció d'ETA per les forces de seguretat de Madrid fins als que hi veuen el final estratègic de la fase armada d'una lluita que ha assolit amb èxit els seus objectius. La realitat, com ja sabem, sempre és molt més variada, complexa i matisada.

Aquest article no permet, però, una anàlisi extensa dels múltiples factors que han contribuït a l'excepcionalment incondicional i unilateral cessament de la lluita armada d'ETA. Des del meu punt de vista, els principals factors han estat:

- la presa de consciència, pels líders de Batasuna, que la prohibició que participessin en la política democràtica debilitava la seva causa política, l'autodeterminació;
- la voluntat d'escoltar i de respondre a les demandes de la seva base social per conceptualitzar un nou projecte polític;
- l'acceptació pels màxims dirigents de Batasuna que l'únic nou projecte polític que seria viable seria la legalització, així com presentar un lideratge sòlid per fer tot el necessari per aconseguir-la;
- la consulta àmplia i profunda empresa pels líders de Batasuna per tota la seva base social per explicar i motivar la

necessitat d'un compromís polític amb els mitjans exclusivament pacífics que fos irreversible, independentment de com d'impopular resultés aquest missatge entre els sectors de línia més dura;

- la capacitat dels líders de Batasuna per interactuar i col·laborar amb grups socials i polítics del País Basc amb els quals prèviament no els havia unit gaire confiança;
- el rebuig social de la violència per una part significativa de la societat basca;
- la implicació de la comunitat internacional i, especialment, el compromís d'alto al foc d'ETA davant dels signataris de la Declaració de Brussel·les;
- i, finalment, l'èxit de Bildu en les eleccions de març de 2011.

El suport a Bildu el març d'enguany constituí un missatge incontrovertible dels sectors proindependència de la societat basca a favor d'emprar la política democràtica amb preferència al conflicte polític violent. En aquell moment, la meua valoració era que ETA assimilaria el missatge i en un període de temps relativament curt faria l'inevitable pas des de l'alto al foc al cessament irreversible de la violència, que eliminaria l'últim obstacle a la legalització de SORTU i posaria les condicions per a un procés de pau transparent, inclusiu i sostenible al País Basc.

Aquest és precisament el punt en què ens trobem en aquest moment. El proper repte és consolidar la pau. Per fer-ho, en primer lloc cal identificar els futurs reptes polítics i socials. Abans d'intentar-ho, he de recordar que no em puc considerar un expert en sociopolítica espanyola i basca. Per tant, els prego que acceptin aquests comentaris d'algú que dóna un cop d'ull des de fora.

En termes generals, sembla que hi ha tres tipus de reptes: immediats, de curt a mitjà termini i a llarg termini, tal com reconeix la declaració resultant de la Conferència Internacional de Pau del 17 d'octubre.

Els governs espanyol i francès estan emplaçats a respondre positivament al comunicat d'ETA que declara el final definitiu de la seva activitat armada i a acceptar l'entrada en converses exclusivament dedicades a les conseqüències de la violència. Es tracta d'un pas crític per iniciar processos essencials per posar fi a dècades de violència. No es pot deixar que les conseqüències de la violència, que són moltes i variades, es resolguin per si soles. Per la seva naturalesa, és necessària la cooperació entre els protagonistes.

ETA ha finalitzat la seva activitat armada però inevitablement l'organització encara ha de tenir explosius i armes perillosos. L'entrega de les armes requereix un procés cooperatiu. Què els passa als líders d'ETA que són fugitius de la llei, que han declarat el cessament de l'activitat armada i que encapçalaran el procés de desarmament del seu bàndol? Cal debatre qüestions com la indemnitat pels seus delictes o l'amnistia. Hi ha més de 500 presos per motius polítics dispersos per diverses zones d'Espanya i França. El seu retorn al País Basc i l'alliberament de, com a mínim, algunes categories de presos s'han de tractar curosament. La legislació extraordinària i restrictiva, que resulta inadequada en un entorn polític normalitzat, hauria de ser derogada.

El repte de curt a mitjà termini consisteix en crear un fòrum de diàleg (converses multipartidistes), amb tots els partits polítics del País Basc per afrontar les causes del conflicte polític i negociar-ne les mesures de resolució. El producte polític d'aquestes negociacions donaria forma a la naturalesa i la magnitud de la posterior interlocució amb el govern espanyol.

Socialment, em sembla que el repte més urgent i formidable és la reconciliació. A Espanya i al País Basc, les divisions són profundes i arrelades. No van començar amb la formació d'ETA a principis dels anys 50: en la història recent, es remunten a la fratricida Guerra Civil espanyola.

Hi ha models internacionals de procés de reconciliació que podrien resultar instructius. Tanmateix, cada país és únic, no només pel que fa al seu conflicte, sinó també en termes de tarannà nacional, tradicions, cultura, religió, etcètera.

Dos reptes socials crucials més que cal afrontar per consolidar la pau i la reconciliació són el reconeixement de les víctimes i la reintegració social dels presos. Quant al reconeixement de les víctimes, caldria posar en marxa processos i mecanismes per ajudar les víctimes a tractar les seves pèrdues, el seu dolor i el seu patiment, tenint en compte que el procés de pau mateix pot, paradoxalment, ser un factor agreujant per a moltes víctimes.

El nombre de presos i la durada de les sentències que es compleixen en un país que ha patit la violència política sovint són desproporcionats. Invariablement, el final de la violència té com a resultat un major nombre de presos alliberats, molts dels quals complien sentències llargues. Sovint, les condicions de l'empresonament són pitjors per als presos associats amb el terrorisme i no hi ha programes de rehabilitació. Per tant, la reintegració social dels que són presos per motius polítics sempre és un repte complex. Les actuals realitats econòmiques a Europa, especialment pel què fa a les taxes d'atur, no hi ajudaran.

Formació especialitzada: una necessitat per al professional de la pau i l'acció humanitària

Jordi Capdevila

Director del Centre de Recursos Internacional per la Pau de Barcelona

“No gaudirem de seguretat sense desenvolupament, no gaudirem de desenvolupament sense seguretat, i no gaudirem de cap dels dos sense respecte pels Drets Humans”. Aquesta frase, pronunciada pel secretari general de l'ONU, Kofi Annan, en el seixantè aniversari de l'organització, resumeix la complexitat dels conflictes i crisis humanitàries actuals i la necessitat d'un enfocament multidisciplinari amb l'objectiu de cercar solucions apropiades i construir una pau duradora. En un món on prop de la meitat dels països que surten d'una guerra tornen a caure en la violència en menys de cinc anys, en que l'ONU té el nombre més alt de missions sobre el terreny de tota la seva història i on les emergències humanitàries complexes es succeeixen una darrera l'altre, la necessitat de personal civil qualificat és fa doncs, més necessària que mai.

En aquest sentit, el Centre de Recursos Internacional per la Pau de Barcelona (CRIPB – www.bcn-centrepau.cat), ubicat al Castell de Montjuïc, és una iniciativa de l'Ajuntament de Barcelona per promoure la formació de professionals que treballen sobre el terreny en la gestió de crisis humanitàries i la resolució de conflictes des d'un enfocament integral, que abasta tant el cicle de crisi/conflicte com els estadis anterior i posterior. Així mateix, el Centre també aspira a promoure diferents actuacions per a la difusió i la sensibilització de la Cultura de la Pau, mitjançant exposicions i activitats culturals, com per exemple, l'exposició “Xile: Fotografia i Convivència”, inaugurada el passat mes d'Octubre al Castell de Montjuïc, o els tallers de fotoperiodisme i pau amb les Agències Magnum i VII.

El programa de formació internacional es va crear l'any 2009 des del convenciment de que la formació i l'entrenament de les persones que han de respondre als reptes que posen les crisis humanitàries i els conflictes són essencials, ja que la preparació prèvia millora la eficiència i efectivitat de les accions en moments on el temps de resposta és crític.

De fet, l'abordatge ràpid i efectiu de les crisis complexes i les seves devastadores conseqüències ve donat per un treball previ de planificació, que inclou una adequada previsió de professionals capaços de posar-se en marxa ràpidament, de forma coordinada, i amb objectius ben definits. Cal però començar el treball abans les crisis no tinguin lloc. L'elevat nombre de països fràgils, poc estables i amb grans desigualtats socials posen de relleu que cada cop és més necessari afavorir la formació en noves estratègies per prevenir conflictes i per mantenir i consolidar la pau en zones post-conflicte o amb risc de caure de nou en el conflicte.

Els àmbits que es treballen en el camp de la construcció de pau i l'acció humanitària són molt variats i, alhora, complementaris. Poden abastar àmbits tan diversos i complexos com el desarmament i reintegració d'excombatents, el retorn de refugiats, la reforma integral dels cossos i serveis de seguretat de l'Estat, la reforma constitucional, la protecció dels drets humans o l'enfortiment de les institucions governamentals, entre molts d'altres igualment imprescindibles.

Detectada doncs la necessitat de formació, el CRIPB treballa amb un model únic a l'Estat espanyol, inspirat en la filosofia dels centres de formació en gestió de crisis i operacions de pau d'arreu del món. Fins a l'any 2011, prop de 700 professionals de més de 80 nacionalitats diferents ja han participat en algun dels mòduls formatius organitzats al Castell de Montjuïc sobre àrees tan diverses i necessàries com ara Negociació Humanitària, Migracions Forçoses, Assistència Electoral, Justícia Transicional, Protecció Civil, Reforma del Sector de la Seguretat (SSR) o Desarmament, Desmobilització i Reintegració d'excombatents (DDR), per posar només alguns exemples dels prop de 30 cursos que s'han celebrat a Barcelona.

Per oferir una formació d'excel·lència adequada a la realitat que es viu en el terreny, el CRIPB ha establert acords de col·laboració per oferir els cursos amb les institucions acadèmiques i les agències internacionals líders en els seus respectius àmbits i en la formació de personal civil destinat a situacions de crisi i operacions de pau: European Commission - United Nations Development Programme Joint Task Force on Electoral Assistance, International Institute for Democracy and Electoral Assistance (International IDEA), Centre for International Humanitarian Cooperation (CIHC), Swedish Civil Contingencies Agency (MSB) / Fire Services College UK, International Association for Humanitarian Policy and Conflict Research (HPCR International), United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UN OCHA), International Center for Transitional Justice (ICTJ), Folke Bernadotte Academy (FBA), The Hague Academy for Local Governance i United Nations Development Program – Democratic Governance Group (DGG). Any rere any, noves institucions i partners internacionals s'afegeixen a aquesta iniciativa, demostrant la seva empremta i vocació internacional.

Els mòduls formatius que s'imparteixen són eminentment pràctics i es basen en les experiències acumulades en el terreny. L'intercanvi de coneixements entre els propis participants, les simulacions i l'estudi de casos pràctics són part fonamental de la formació, que també inclou les necessàries bases teòriques impartides de forma interactiva.

Gràcies a l'aliança amb les agències internacionals líders en els seus respectius àmbits i a les aportacions dels propis participants, el CRIPB ofereix, des de Barcelona, una formació d'excel·lència adequada a la canviant i complexa realitat que es viu avui sobre el terreny, i s'ha consolidat en un veritable node de coneixement internacional per al professional de la pau i l'acció humanitària.

RECOMANEM

Sobre la violència

Hannah Arendt. *Sobre la violència*. Barcelona: ICIP - Angle Editorial, 2011.

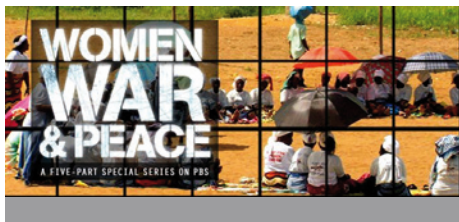
Hannah Arendt és sens dubte una de les ments més lúcides i influents del pensament polític del segle XX i també una de les autores més prolífiques. El Maig del 68 i la Guerra Freda emmarquen el rerefons polític d'aquest assaig escrit en perspectiva històrica. En el text està del tot present el llegat de les guerres i revolucions de la primera meitat del segle passat. En aquesta ocasió, Arendt reflexiona sobre la violència en un context particularment agitat, prenent com a principal referent d'anàlisi els moviments socials - de noviolència i en favor dels drets civils- coetanis a la producció de l'assaig.

L'autora repassa conceptes claus de la teoria política que no eren prou clars en el pensament polític dels anys 70. "Crec que és un reflex bastant trist de l'actual situació de la ciència política el fet que la nostra terminologia no faci distincions entre paraules tan decisives com *poder, fortalesa, força, autoritat* i, finalment, *violència*". Totes aquestes paraules suggereixen mitjans de dominació entre els homes. La subtilesa del pensament arendtià aclareix les diferències entre aquests conceptes i conclou que el que singularitza la violència és el seu caràcter instrumental.

També s'ocupa del tractament de l'acció política, entesa com una manifestació consubstancial a la condició humana. La xarxa de relacions humanes requereix un context plural per transcendir i adquirir substantivitat teòrica.

Malgrat simpatitzar amb el moviment noviolent, Hannah Arendt reconeix la racionalitat i el contingut emocional en l'ús de la violència com a instrumentalització per a la consecució d'uns objectius, sovint a favor de la moderació i de la justícia. Amb tot, l'autora nega que la violència tingui per si mateixa capacitat per crear poder i fundar llibertat política.

M.L.A.

Women, war and peace

www.womenwarandpeace.org

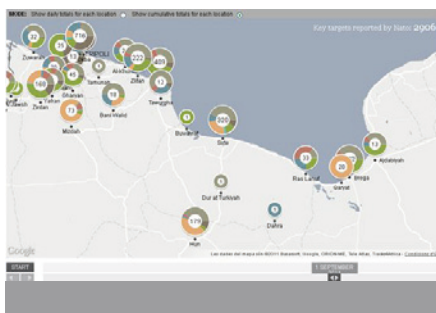
Women, war and Peace és una sèrie de cinc documentals que ens mostren la situació de les dones en diverses zones de conflicte al món. Sabem que les dones han estat sempre víctimes dels conflictes i de les guerres, però també sabem que han estat peces clau en els processos de pau i reconciliació. Ambientats en quatre continents diferents, els documentals qüestionen la nostra visió tradicional de la guerra com a "cosa d'homes" i són una eina útil per veure de quina manera aquesta

afecta les dones.

El primer episodi, *I Came to Testify*, explica la història de les dones bosnianes de la ciutat de Foca davant del Tribunal Penal de la Haia on, per primera vegada, la violació va ser reconeguda i castigada com a crim contra la humanitat. El segon, *Pray the Devil Back to Hell*, recull la lluita per la pau de les dones liberianes després de 14 anys de Guerra Civil. El tercer, *Peace Unveiled*, ens mostra les dones afganeses que defensen els seus drets davant dels talibans. El segueix *The War We Are Living*, que explica la situació de les dones afro-colombianes que lluiten contra el terror a la zona del Cauca. I, per últim, *War Redefined* ofereix una visió de conjunt, mitjançant testimonis de diversos experts i de víctimes dels conflictes.

Els documentals estan disponibles a la pàgina web, on també hi podem trobar entrevistes i vídeos relacionats amb aquests conflictes que complementen els diferents capítols.

M. L.

Atacs de l'OTAN sobre Líbia: excel·lents mapes interactius

<http://www.guardian.co.uk/news/datablog/interactive/2011/may/23/libya-nato-bombing-no-fly-zone>

<http://www.guardian.co.uk/news/datablog/2011/may/22/nato-libya-data-journalism-operations-country#data>

Un cop finalitzada la intervenció militar de l'OTAN a Líbia, és temps de fer-ne valoració. Quants atacs s'han produït sobre el país des que es va iniciar la Operació Protector Unificat el passat mes d'abril? Què ha estat destruït? En quants atacs ha estat involucrat cada país?

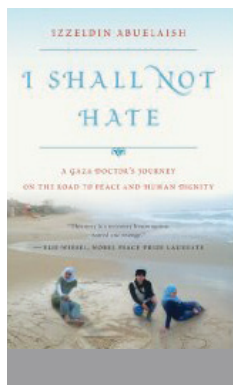
El diari *The Guardian* dona resposta a totes aquestes preguntes amb els seus mapes, cronologies i gràfics interactius sobre l'operació de l'OTAN, la qual ha comptat amb la participació de 13.000 persones de 18 països diferents i ha costat milions de dòlars.

El bloc de dades, que ells consideren "el resum detallat més complert sobre la operació de la OTAN que s'ha publicat mai", és especialment útil perquè incorpora dades i notícies concretes dels diferents ministeris de Defensa dels estats membre, informació que l'OTAN no proporciona.

Sobre la contribució dels diferents estats en l'operació, el gràfic mostra que, tot i que els EUA van tenir-hi un paper dominant durant les primeres setmanes amb un personal de més de 8.000 participants en les operacions, el pes del conflicte va recaure sobre el Regne Unit, Itàlia, França i Canadà. A més, el gràfic també revela com els estats àrabs involucrats en la operació— Jordània, Qatar i els Emirats Àrabs Units— van ser reticents a jugar-hi un paper més significatiu.

Els gràfics són visualment molt atractius i els fulls de dades es poden descarregar de la pàgina web. Definitivament, val la pena visitar-la!

L.v.T.

I Shall Not hate

Izzeldin Abuelaish. *I Shall Not hate. A Gaza Doctor's Journey on the Road to Peace and Human Dignity*. Nova York: Walker & Company, 2011.

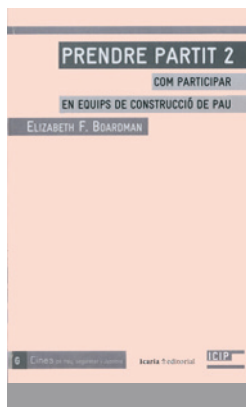
Més de seixanta anys de conflicte armat entre palestins i israelians han provocat que l'odi impregni gairebé de manera inevitable la relació entre ambdós pobles. En aquell racó del món els murs de segregació, els coets casolans, els bombardeigs i les immolacions s'han assumit com expressions lògiques i naturals de l'odi.

En aquest context, certament descoratjador per a la construcció de pau, sorprèn trobar veus com la d'Izzeldin Abuelaish, un doctor palestí de Gaza que ha dedicat gran part de la seva vida a estendre ponts entre palestins i israelians. El seu mitjà: la medicina, que en el seu compromís amb salvar vides s'oblida de les diferències racials i que afavoreix la solidaritat. El seu objectiu: demostrar que les fronteres entre ambdós pobles no són insalvables i que la coexistència és possible.

La motivació d'Izzeldin per construir aquests ponts, que el va portar a ser el primer metge palestí a treballar en un hospital israelià, ha trobat nombrosos obstacles pel camí: les inacabables humiliacions i retencions sofertes als llocs de control per sortir de Gaza, l'hostilitat rebuda per part de membres d'ambdues comunitats; i, sobretot, la pèrdua de tres de les seves filles sota foc israelià durant el bombardeig de Gaza de 2008.

Malgrat aquests contratemps, alguns extremadament dramàtics, Izzeldin ha decidit no odiar, perquè l'odi és, segons ell, una malaltia crònica i destructiva. Al seu lloc, aquest doctor continua lluitant per construir la pau entre palestins i israelians, una pau que entén com a dignitat humana, respecte i diàleg. Per tot això, conèixer la seva història és una recepta contra la perpetuació de l'odi i una dosi d'esperança en la recerca de la pau a la regió.

J. L.

Prendre partit 2

Elizabeth F. Boardman. *Prendre partit 2*. Com participar en equips de construcció de Pau. Barcelona: ICIP – Icaria, 2011.

Aquest segon volum de l'obra d'Elizabeth F. Boardman continua amb el caire didàctic i pragmàtic que ja es va fer palès en el "Prendre partit 1 - Guia per a equips de pau i projectes d'acompanyament". En aquest cas l'autora centra l'anàlisi en tres entitats de pau que dediquen els seus esforços a realitzar accions de construcció de pau sobre el terreny. Si el primer volum oferiria un ventall molt ampli dels dubtes i qüestions que una persona es pot arribar a plantejar abans de formar part d'un projecte d'aquest tipus, a la segona part l'autora ens detalla amb concreció quins són els aspectes diferencials de tres de les entitats més importants en aquest àmbit: *Christian Peacemaker Teams*, *Voices in the Wilderness* i *Peace Brigades International*. En un últim apartat, el text repassa més sintèticament altres entitats que també fan aquest tipus de missions.

El llibre, continuant amb la línia marcada per la col·lecció "Eines de Pau, Seguretat i Justícia" de l'ICIP, té una voluntat eminentment pràctica. Vol ser un instrument útil i de ben segur ho aconsegueix. Hi ha, com a mínim, tres perfils de persones per les quals el títol serà molt valuós. En primer lloc, per aquelles persones que s'estiguin plantejant la possibilitat de formar part d'un projecte d'acompanyament i de construcció de pau. En segon lloc, per aquells que estiguin interessats en conèixer a fons com i quins són els trets distintius de les entitats d'acompanyament, és a dir, els qui vulguin conèixer una part de l'ampli moviment per la pau. I, per últim, el llibre també serà útil per les persones que col·laboren o treballen en entitats de pau a Catalunya; trobaran de gran utilitat saber com altres entitats s'enfronten a determinats problemes, quines són les maneres de resoldre'ls i probablement els serà d'inspiració per tal de millorar les seves actuacions. Tot plegat, un volum extremadament pràctic i útil amb una prosa senzilla i directa. En definitiva, una bona **Eina**.

P. A.

ACTUALITAT

NOTÍCIES DE L'ICIP

El Parlament rep el Premi ICIP Constructors de Pau

L'Institut Català Internacional per la Pau va lliurar el passat 24 d'octubre el Premi ICIP Constructors de Pau, en edició extraordinària, al Parlament de Catalunya en 'representar i simbolitzar, com a màxim exponent de la sobirania que emana del poble de Catalunya, la continuïtat i el llegat de les institucions, i els costums i les pràctiques dels nostres avantpassats, en què el pacte, el diàleg i la solució pacífica de controvèrsies tenen un fort arrelament'.

El guardó, una escultura creada pel premi Nobel de la Pau Adolfo Pérez Esquivel i anomenada *Porta del Sol*, el va rebre la presidenta del Parlament, Núria de Gispert, de mans del president de l'ICIP, Rafael Grasa. El lliurament va tenir lloc a la cambra catalana en el transcurs de l'acte de commemoració del 40è aniversari del discurs de Pau Casals a l'Assemblea General de Nacions Unides.

El Premi ICIP Constructors de Pau fou creat per la Junta de Govern de l'ICIP per reconèixer la tasca de persones o col·lectius a favor de la pau. Paral·lelament a l'edició extraordinària que ha rebut el Parlament, aquesta tardor s'ha obert la convocatòria ordinària del primer premi ICIP Constructors de Pau, que es lliurarà a principis del 2012.

L'ICIP reuneix 40 experts internacionals en un seminari sobre empreses i conflictes

Els dies 20 i 21 d'octubre va tenir lloc a Barcelona el seminari 'Empreses en contextos de conflicte', organitzat per l'ICIP, que va reunir quaranta experts internacionals, de diferents perspectives, tant de l'àmbit acadèmic com d'organitzacions. Van participar-hi, per exemple, representants del SIPRI, Amnistia Internacional, l'OCDE, Sherpa o Global Witness, entre d'altres, i especialistes en dret penal internacional, empreses militars de seguretat privades, comerç d'armes o explotació de recursos naturals.

En els dos dies de jornades, els experts van tractar el rol que juga el sector privat en situacions de conflicte, ja sigui armat o d'altres característiques, com poden ser els conflictes ambientals. Es va debatre de les modalitats de la implicació empresarial en contextos de conflicte, per exemple, des del punt de vista del transport aeri d'armes convencionals, de la indústria privada de seguretat o de la relació entre l'explotació de recursos naturals i el conflicte. També es van tractar els codis de conducta existents sobre les empreses privades de seguretat i els instruments de l'anomenada 'soft law'.

El contingut del seminari 'Empreses en contextos de conflicte' es publicarà properament en una relatoria elaborada per la professora i coorganitzadora de les jornades Maria Prandi.

Noves publicacions de l'ICIP

L'ICIP ha publicat aquesta tardor dos nous títols de la col·lecció Policy Papers: *Estratègies per redimensionar la relació entre la UE i la CPI després de Kampala* (<http://www20.gencat.cat/docs/icip/Continguts/Publicacions/Polycypapers/2011/PP%20%20N%C3%BAm%20octubre%20catal%C3%A0.pdf>), de Claudia Jimenez Cortes, Montserrat Pi Llorens i Esther Zapater Duque, i *Com fer més efectiva l'exigència de responsabilitat penal dels funcionaris i experts de les Nacions Unides en missió?* (<http://www20.gencat.cat/docs/icip/Continguts/Publicacions/Polycypapers/2011/RESPONSABILITAT%20PENAL%20-%20VERSIO%20FINAL%20CATALA%20-%20maquetada.pdf>), de Xavier Pons Rafols. Els dos textos estan disponible en català, castellà i anglès al web de l'ICIP.

També s'ha ampliat la col·lecció de Working Papers, amb tres treballs més: *El Foro Social Mundial y los movimientos antisistémicos* (http://www20.gencat.cat/docs/icip/Continguts/Publicacions/WorkingPapers/2011/wp11_04_cas.pdf), de l'economista i investigador de moviments socials i cultura de pau Jordi Calvo; *Nuevas tendencias en la construcción de la paz. Otra forma de innovación social* (http://www20.gencat.cat/docs/icip/Continguts/Publicacions/WorkingPapers/2011/Arxiu/wp11_02_cas.pdf), de Paul Ríos i Gorka Espiau; *Cultural Relativism in the Universal Periodic Review of the Human Right Council* (http://www20.gencat.cat/docs/icip/Continguts/Publicacions/WorkingPapers/2011/wp11_03_eng.pdf), de Roger Lloret Blackburn.

Per últim, també ha sortit publicat l'ICIP Dossier Bibliogràfic Número 3 (http://www20.gencat.cat/docs/icip/Continguts/Centre%20de%20documentaci%C3%B3/Dossiers%20tem%C3%A0tics/dossier_bibliografic/03%20CAT%20ICIP%20dossier%20bibliogr%C3%A0fic.pdf), un recull d'articles sobre pau i seguretat publicats recentment a les revistes disponibles a la Biblioteca de l'ICIP. El dossier inclou una secció específica sobre articles referents a l'abandonament de la lluita armada.

Debat sobre el Tractat Mundial de Comerç d'Armes

Aquest novembre l'ICIP ha organitzat una nova sessió del cicle *Eines d'Anàlisi* sobre el futur Tractat Mundial de Comerç d'Armes amb Xavier Alcalde, tècnic de l'ICIP, i Jordi Armadans, director de la Fundació per la Pau. Els dos ponents van exposar alguns elements claus per entendre la naturalesa del Tractat i el seu àmbit d'actuació, és a dir, el tipus d'armes, municions i altres equipaments que regularia, sobre quin tipus d'activitats o transferències tindria efecte i com hauria de ser la seva implementació. La signatura del Tractat està previst que tingui lloc l'estiu del 2012 a la seu de les Nacions Unides, a Nova York.

NOTÍCIES DEL MÓN

ETA abandona la violència

Després de més de 40 anys de lluita armada el grup terrorista basc, Euskadi ta Askatasuna, ha decidit abandonar definitivament la violència. Segons un comunicat emès el 20 d'octubre de 2011, la Conferència Internacional de Pau celebrada a Donosti tres dies abans -on varen participar, entre d'altres, Kofi Annan, exsecretari general de l'ONU i Gerry Adams, líder del Sinn Féin- va ser clau per portar la banda a deixar les armes. Els representants de la cúpula d'ETA, que van destacar la "gran transcendència política" de la reunió, van declarar que "el reconeixement d'Euskal Herria i el respecte a la voluntat popular han de prevaldre sobre la imposició" ja que "aquest és el desig de la ciutadania basca". Institucions de pau d'arreu, entre les quals l'ICIP, han celebrat la notícia i han destacat que la fi de la violència és un pas important cap a la pau i la reconciliació al País Basc.

Mor Moammar al-Gaddafi

La fi de la dictadura líbia va arribar simbòlicament el 20 d'octubre de 2011, quan el "Germà-Líder" de l'antic règim, Moammar al-Gaddafi, fou capturat i executat per rebels fidels al Consell Nacional de Transició (CNT) libi. Amb la seva mort cau la dictadura més longeva d'Àfrica: fa 42 anys des que el jove coronel va dur a terme un cop d'estat amb èxit contra el rei Idris I de Líbia. La caiguda del règim deixa enrere una guerra civil immersa en polèmica, gairebé tanta com la que va envoltar el seu mandat. En el que ha estat el conflicte més "calent" de la primavera àrab, s'han pogut veure líders polítics d'arreu que anteriorment tractaven obertament amb el dictador convertir-se ara en els enemics més ferotges del seu govern. El futur incert del país nord-africà penja entre un retorn a una dictadura islamista i una esperada democràcia, després que el president del CNT, Mustafa Abdel Jalil, declarés el país "lliure" el 23 d'octubre i afirmés que les lleis del nou govern no podrien contradir la llei *sharia*.

Premi Nobel de la Pau 2011

El Comitè Noruec de l'Institut Nobel ha guardonat tres dones, les liberianes Ellen Johnson Sirleaf i Leymah Gbowee, i la iemenita Tawakkol Karman, per la seva lluita basada en la no-violència pels drets i seguretat de les dones, a més de la seva participació en la construcció de pau. La primera, Ellen Johnson Sirleaf, es va convertir el 2006 en la primera dona president d'Àfrica; posició en la qual ha contribuït a la seguretat en el seu país a més a més del desenvolupament econòmic i social. La segona guardonada, Leymah Gbowee, va ser una figura clau a l'hora de mobilitzar i organitzar les dones de Libèria – malgrat diferències religioses i ètniques – per dur a la fi el conflicte i promoure la participació femenina a les eleccions. Per últim, la tercera dona reconeguda, Tawakkol Karman, és una activista pels drets de les dones, la democràcia i la pau al Iemen. El seu reconeixement acosta el premi als activistes de la primavera àrab.

El Brasil investigarà els crims comesos durant la dictadura militar

El senat del Brasil ha donat llum verda a la creació d'una comissió de la veritat per a investigar els crims comesos al país entre els anys 1964 i 1985 sota la dictadura militar que va depositar l'aleshores president Joao Goulart. La comissió tindrà un termini de dos anys per analitzar els casos presentats i neix amb l'objectiu de 'garantir el dret a la memòria i a la veritat històrica i promoure la reconciliació nacional'. De tota manera, l'amnistia vigent des del 1979 –confirmada pel Tribunal Suprem- impedeix que es portin a terme judicis contra els acusats. L'any passat, la Cort Interamericana de Drets Humans ja va condemnar el Brasil per abusos de drets humans comesos després del cop d'estat de 1964. L'estat brasiler reconeix oficialment 400 morts i desapareguts durant la dictadura.

Nou relator especial de l'ONU sobre justícia transicional

El Consell de Drets Humans de les Nacions Unides ha establert un mandat per a una relatoria especial per la promoció de la "veritat, justícia, reparació i per garantir la no repetició d'atrocitats". El mandat estarà orientat a informar el Consell sobre la situació dels països, marcs normatius i les pràctiques nacionals relacionades amb els mecanismes de justícia transicional que fan front a violacions massives i sèries dels drets humans i dret internacional humanitari, a més de donar recomanacions sobre assistència. La resolució va ser presentada per 75 membres del consell i adoptada per consens. Properament es designarà un candidat per ocupar el càrrec.

Primeres eleccions lliures a Tunísia

El país que inicià la primavera àrab i que fou el primer en fer fora el seu dictador s'ha convertit també en el primer que convoca eleccions lliures per designar una assemblea constituent. Els comicis van tenir lloc el passat 23 d'octubre. Amb un 90% de participació, el guanyador ha estat el partit Ennahda -format per islamistes moderats- amb un 41,47% dels vots. La segona llista més votada entre un total de 80 ha estat el partit d'esquerra nacionalista, Congrès per la República seguit per l'Ettakatol, d'esquerra. La Unió Europea ha qualificat els comicis "d'històrics" i ha destacat el clima de llibertat en el que s'han dut a terme les eleccions que han "marcat el principi d'una nova era" al país.

Rafael Grasa, President de l'ICIP

Tica Font, Directora de l'ICIP

Pablo Aguiar, Albert Caramés

Coordinadors del número

Eugènia Riera, Coordinadora de la revista electrònica

Disseny/Maquetació: ComCom

Han participat en aquest número:

Pablo Aguiar, Xavier Alcalde, Mari Luz Arranz, Jordi Capdevila, Albert Caramés, Blai Carandell, Brian Currin, Rafael Grasa, Jone Lauzurika, Marta López, Gilles Olakounlé Yabi, Azoumana Ouattara, Neus Ramis, Eugènia Riera, Léonie van Tongeren.